

ข้อมูลการจัดทำร่างบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือด้านการเกษตรกับต่างประเทศ
(Memorandum of Understanding: MOU)

หลักการและเหตุผล

บันทึกความเข้าใจ (Memorandum of Understanding: MOU) เป็นช่องทางหนึ่งในการประสานความร่วมมือกับต่างประเทศ เพื่อส่งเสริมความร่วมมือและขยายความสัมพันธ์อันดีกับต่างประเทศ และเป็นเครื่องยืนยันพันธกรณีที่มีอยู่ระหว่างประเทศตามข้อความที่ระบุไว้ในบันทึกความเข้าใจ ซึ่งแนวปฏิบัติแต่เดิมที่ผ่านมาจะเป็นการทาบทางผ่านช่องทางการทูตโดยติดต่อผ่านสถานทูตหรือสถานกงสุลของไทย ในต่างประเทศ หรือสถานทูตหรือสถานกงสุลต่างประเทศที่ตั้งอยู่ในประเทศไทยโดยกระทรวงการต่างประเทศ เป็นสื่อกลาง อีกแนวทางหนึ่งคือการทาบทางผ่านหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกันโดยตรงโดยอาจใช้ช่องทางการทูตเป็นมาตรการเสริม หรือใช้โอกาสที่มีการเยือนของคณะผู้แทน ในระดับสูงเพื่อทาบทางในหลักการในลักษณะนำร่องว่าจะร่วมมือกันในด้านใดแล้วมอบหมายให้หน่วยงานปฏิบัติเจรจาทำความตกลงกันต่อไป

คำจำกัดความ

บันทึกความเข้าใจ (MOU - Memorandum of Understanding) เป็นหนังสือซึ่งฝ่ายหนึ่งแสดงความสมัครใจจะปฏิบัติอย่างหนึ่งอย่างใด และตามเงื่อนไขที่ปรากฏในหนังสือนั้นกับอีกฝ่ายหนึ่ง โดยที่หนังสือนี้ไม่ถือว่าเป็นสัญญาผูกมัด แต่แสดงความต้องการอันแน่วแน่ของผู้ลงนามว่าจะปฏิบัติดังที่ระบุไว้ เช่น สถาบันแห่งหนึ่งในประเทศไทย ทำบันทึกความเข้าใจกับสถาบันต่างประเทศ เพื่อความร่วมมือในทางการทูต บันทึกความเข้าใจหรือ “เอ็มโอยู” เป็นส่วนหนึ่งของ “สนธิสัญญา” (Treaty) ซึ่ง “สนธิสัญญา” เป็นคำที่มีความหมายทั่วไป โดยอาจมีชื่อเรียกที่แตกต่างกันไป อาทิ “ความตกลง” (agreement) “ข้อตกลง” (Arrangement) “บันทึกความเข้าใจ” (Memorandum of Understanding) “บันทึกความตกลง” (Memorandum of agreement) “พิธีสาร” (Protocol) “อนุสัญญา” (Convention) ฯลฯ อย่างไรก็ตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศไม่ว่าจะเรียกชื่ออย่างไรก็ตามหากเข้าหลักเกณฑ์ตามกฎหมายถือว่าเป็นสนธิสัญญาทั้งสิ้น

คู่มือ หมายถึง หน่วยงานหรือองค์กรที่เป็นนิติบุคคลที่มีอำนาจในการจัดทำข้อตกลงระหว่างประเทศของแต่ละประเทศและได้แสดงเจตจำนงที่จะจัดทำข้อตกลงให้มีผลผูกพันระหว่างกัน รวมทั้งได้ลงนามในบันทึกข้อตกลงดังกล่าว

ขั้นตอนการดำเนินการ

- ริเริ่มกระบวนการจัดทำบันทึกความเข้าใจ ซึ่งการริเริ่มนี้แบ่งออกเป็น ๒ กรณี ได้แก่ ฝ่ายไทยเป็นฝ่ายถูกทาบทาง หรือ ฝ่ายไทยเป็นฝ่ายทาบทาง
- หน่วยงานเจ้าของเรื่องทั้งสองฝ่ายยกร่างบันทึกความเข้าใจ เพื่อเป็นพื้นฐานในการเจรจา เพื่อให้ทั้งสองฝ่ายได้รับประโยชน์ที่เท่าเทียมกันบรรลุตามรายละเอียดตามความต้องการของแต่ละฝ่าย
- ทั้งสองฝ่ายร่วมเจรจา เมื่อได้มีการแลกเปลี่ยนร่างบันทึกความเข้าใจระหว่างคู่เจรจาแล้วขั้นต่อไปคือการกำหนดให้มีการเจรจา โดยปกติเมื่อมีการเจรจาในแต่ละรอบเสร็จสิ้น จะจัดทำบันทึกการเจรจา (Agree Minutes) ระบุผลสำเร็จหรือความคืบหน้าในการเจรจา ลงนามโดยหัวหน้าคณะผู้แทนของทั้งสองฝ่าย โดยแนบร่างบันทึกความเข้าใจที่เป็นผลจากการเจรจาไว้ด้วย

๔. จัดทำร่างโต้ตอบเพื่อปรับปรุงบันทึกความเข้าใจให้สอดคล้องกับประโยชน์กับหน่วยงาน

๕. นำเสนอร่างบันทึกความเข้าใจให้กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศเป็นผู้พิจารณาว่าการจัดทำบันทึกความเข้าใจดังกล่าวเข้าข่ายหนังสือสัญญาตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๙๐ หรือไม่ หากเข้าข่าย ต้องเสนอให้คณะรัฐมนตรีหรือรัฐสภาให้ความเห็นชอบก่อนการลงนาม

๖. ทั้งสองฝ่ายยืนยันความถูกต้องของ ตัวบทและตัวรับบท โดยการลงนามย่อ โดยกรณีนี้ที่ผู้เจรจาสามารถตกลงในทุกบาทของบันทึกความเข้าใจ จะมีการลงนามย่อ (Initial) ที่มีมุด้านล่างของทุกหน้าของร่างบันทึกความเข้าใจซึ่งไม่มีผลผูกพันทางกฎหมาย แต่ในแง่หลักกฎหมายระหว่างประเทศลงนามย่อเป็นการยอมรับตัวบทที่ตกลงในระดับคณะเจรจา ดังนั้น เมื่อมีการบันทึกความเข้าใจเสนอขอความเห็นชอบจากรัฐบาล หากไม่มีข้อพิจารณาด้านนโยบายที่สำคัญเป็นอย่างอื่น โดยปกติรัฐบาลจะให้ความเห็นชอบซึ่งอาจจะมีการแก้ไขบ้าง

๗. นำบันทึกความเข้าใจที่ผ่านการแก้ไขจากทั้งสองฝ่ายแล้วเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา หากการจัดบันทึกความเข้าใจนั้นเข้าข่ายหนังสือสัญญาตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๙๐ หรืออาจต้องเสนอให้รัฐสภาให้ความเห็นชอบก่อนการลงนาม ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับข้อวินิจฉัยของกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศ

๘. เมื่อคณะรัฐมนตรี หรือรัฐสภาเห็นชอบให้มีการลงนามบันทึกความเข้าใจ ทั้งสองฝ่ายจะจัดให้มีพิธีลงนามบันทึกความเข้าใจ โดยผู้บริหารของหน่วยงานเจ้าของเรื่องทั้งสองฝ่ายเป็นผู้ลงนาม

๙. เมื่อมีการลงนามแล้ว หน่วยงานเจ้าของเรื่องจะนำต้นฉบับบันทึกความเข้าใจเก็บรักษาที่กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศ

ข้อมูลความตกลงด้านเกษตรต่างประเทศของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

สำนักงานเกษตรต่างประเทศได้ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ และรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความตกลงด้านเกษตรต่างประเทศที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มีการดำเนินการ สรุปดังนี้

๑) ภาพรวม	จำนวน	๒๔ ฉบับ
๒) ด้านพืช	จำนวน	๑๒ ฉบับ
๓) ด้านประมง	จำนวน	๖ ฉบับ
๔) ด้านปศุสัตว์	จำนวน	๕ ฉบับ
๕) ด้าน SPS	จำนวน	๓ ฉบับ
๖) ด้านอื่นๆ	จำนวน	๖ ฉบับ
๗) ร่วมกับหน่วยงานอื่น	จำนวน	๒ ฉบับ
	รวมทั้งสิ้น	๕๔ ฉบับ

